



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Lib. IV. cap. 29. de adoratione Eucharistiæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

Adoratione Eucharistia.

Quid de eâ statuam Evangelici, verbis *Höpfneri*, Theologi consumatissimi, in *Vindiciis Anti-Thomisticis* est ostensum. Nunc breviter videndum, quid Augustinus olim fenterit de eâ, & cuiam parti proximius adhæreat, nostræ an adversariæ? Id quàm fiat ante, lubet *Cassandri* iudicium satis sincerum adscribere, eò magis notatu dignum, quia Augustini etiam autoritate fultum, quod in *Consultatione* sæpius laudatà hunc in modum legitur: De adoratione Sacrosancti Eucharistia Sacramenti ita ex Veterum mente statuendum puto. Cum in hoc Sacramento Christus, Deus & homo, & corpore & Sanguine suo præsentem se exhibeat, consequens est, ut in hoc quoque, Mysterio adoretur; quæ adoratio non ad ipsum Signum, quod exterius videtur, sed ad ipsam rem & veritatem, quæ interior creditur, referenda sit, quamvis & ipsi Signo, cuius jam virtus intelligitur, tanquam Religioso & Sacro, sua debeatur veneratio. De hac adoratione scripsit Augustinus: Suscepit de terrâ terram, quia caro de terrâ est, & de carne Mariæ carnem accepit; & quia in ipsâ carne hic ambulavit, & ipsam nobis carnem dedit manducandam ad Salutem, nemo autem illam Carnem manducat, nisi prius adoraverit, inventum est, quomodo adoretur Scabellum pedum Domini, non solum non peccamus adorando, sed peccamus non adorando. Idem exponens illud Psalmi, *Manducaverunt & adoraverunt omnes divites terræ*: Et ipsi quidem sunt adducti ad mensam Christi, & accipiunt de corpore & Sanguine Ejus: sed adorant tantum, non etiam satiantur, quia non imitantur. Consuetudo autem, quæ Panis Eucharistiæ in publicâ conspicuus circumfertur, ac passim omnium hominum oculis ingeritur pompâ, præter Veterum morem, rem & mentem haud ita longo tempore inducta & recepta videtur. Illi enim hoc Mysterium in tantâ religione & veneratione habuerunt, ut non modò ad ejus perceptionem, sed ne inspectionem quidem admitterent, nisi fideles, quos Christi membra & tanti Mysterii participatione dignos esse existimarent. Id eò ante Consecrationem Cathumeni, Energumeni, Pœnitentes, denique non Communicantes voce Diaconi & Offitiorum ministerio secludebantur. Quare videtur hic circumgestationis usus circa grave damnum Ecclesiæ, imò cum ipsius lucro, modò id prudenter fiat, omitti posse, cum & recens sit, & diu sine eâ circumgestatione suus Sacramento honos consistent, & hodiè possit constare, deinde cum hodiè plerumque non populi devotioni, sed pompæ magis & ostentationi serviat. Itaque vir summi Judicii, *Albertus Crantzius*, in *Mentis tropoli suâ, Nicolai Cusanum*, Legatum per Germaniam laudat, qui abulum Sacramenti Eucharistiæ in nimis frequenti ejus per singulas ferias circumgestatione sustulerit, & constituerit, ut nisi inter octavas Festi Sacramento dedicati in publicum non deferretur; additque idem *Albertus* causam memorabilem, inquit, quia ejus Sacramenti usus à cœlesti Magistro institutus est ad esum, non ad ostentationem. Placuit hæc posteriora *Cassandri* prioribus adungere, ut potè eis proxime connexa, & ad præsens Institutum quam maximè pertinentia, quia hic circumgestationis usus in nullum finem alium videtur introductus, & hætenus ab illo tempore conservatus, quàm ut Sacramentum hoc ab omni populo adoretur, de quâ consuetudine notanter & verè scripsit *Cassander*, quod præter Veterum morem & mentem videatur recepta, id quod de Augustini etiam tempore intelligendum esse, satis est manifestum. Et ut de ipsâ Sacramenti adoratione S. Patris mentem plus ultra percipiamus, cætera quoque Ejus loca evolamus est necessum, ad quæ præter ea, quæ *Cassander* laudavit, *Bellarminus* ad hunc adorationis cultum huic Sacramento obtinendum provocavit, visuri, an ex iis aliquid huc videatur referri posse. Et quia *Bellarminus* ad secundum de hoc Sacramento librum remittit Lectorem, in quo ex omnibus Tomis testimonia pro reali corporis & Sanguinis Dominici præsentia contra Reformatos Doctores eandem negantes collegit, placet ea huc revocare. Et quidem ex secundo Tomo præter testimonium *Cassandro* notatum hoc habet: Dicit Augustinus, Eucharistiæ singularem deberi venerationem, & comparat eos, qui ex devotione ad hoc Sacramentum accedunt quotidie, vel etiam ex devotione aliquando non accedunt, cum *Zachæo* & *Centurione*, quorum alter Dominum excepit in domum suam gaudens, alter dicit, Domine, non sum dignus &c. Ex octavo autem Tomo, ubi laudatum à *Cassandro* locum contra *Petrum Martyrem* vindicare laboravit, scribens inter alia, Eum non bene Augustinum legisse, & id eò audacter ex Eo collegisse omnino iis contraria, quæ Augustinus alibi scripserat, sequentibus nominatim verbis: Manducaverunt corpus humilitatis Domini sui etiam divites, non sicut pauperes saturati sunt usque ad imitationem, sed tamen ado-

Oper.
pag. 984.
& 985.

in Psal. 98.

Epist. 120.
ad Honor.

NB.

Epist.
118. ad

raverunt. Addit Bellarminus, *Vides, juxta Augustinum impios adorare & manducare Carnem Domini de ipsa Mensa, id est, de Altari acceptam.* Alphonſus à Castro ei testimonio, quo Sanctus Doctor mentem suam explicavit de Scabello pedum Christi, sequentia Eiusdem verba subjecit, ut debitum adorationis Eucharistiae ad Sententiam augustissimi Patris eò facilius obtineat: *Verba mea ad solos Christianos sunt referenda, è qui-* 1. cit.
bus qui manducat nullus est, quin adoret; nam si adorare recusat, vel hac ratione Christianus pag. 43.
minime dicitur, sed hereticus. In genere ad hæc responderi potest verbis ejusdem Augustini, quæ idem Alphonſus à Castro ibidem ex opere de *Doctrinâ Christianâ* suppeditat: *Qui operatur & veneratur utile Signum Divinitus institutum, cujus vim significationemque* lib. 3.
intelligit, non hoc veneratur, quod videtur & transit, sed illud potius, quo cetera cuncta refe- cap. 9.
renda sunt. In sequentibus hanc Signorum Sacramentalium venerationem refert ad Sacramentum Baptismi æquæ, ac ad Sacramentum Eucharistiae, de quibus cum Sententiam dixisset superius expressam, ita porro cultum eis debitum descripsit: *Quæ unus-*
quisque cum percipit, quò referatur imbutus agnoscit, ut ea non carnali servitute, sed spiri-
tuali potius libertate veneretur. Et huc pertinet, quod in de *catechizandis rudibus* opere monuit Sanctus Doctor: *De Sacramento, quod accepit, nimirum Catechumenus, cum ei* cap. 26.
benè fuerit commendatum (subintellige, dicendum est ei) Signacula quidem Rerum Divina-
rum esse visibilia, sed res ipsas invisibiles in eis honorari; neque sic habendam esse illam spe-
ciem Benedictione sanctificatam, quemadmodum habetur in usu quolibet. Hæc si ad mentem Augustini, & ex eo Cassandri, quæ eadem quoque Evangelicorum est, attenderent Doctores Papæi, & suos partim rite informarent auditores, partim quoque cultum Christo soli debitum non ad externa etiam symbola referrent, Controversia hæc facilem inveniret exitum, neque esset, de quo prolixè litigaretur inter partes. Sed dum, quæ Augustinus ex sensu Ecclesiæ, cujus Doctor fuit, de veneratione quadam Sacramenti Eucharistiae externæ, Sacramento Baptismi etiam debitâ scripsit, in singularem Patriæ cultum transformatur, Evangelici non immeritò sunt solliciti, ne Patri augustissimo mens aliena adfingatur, ac sub Eius nomine fideles à cultu Christi ad cultum Panis ducantur, vel potius seducantur, fiantque cum suis Doctoribus & ductoribus detestandi artolatræ, & creaturæ non creatoris adoratores. Et ut paucissimis de Augustini testimonio, ad quæ Bellarminus provocavit, sententiam dicamus, in primo expressè Carnem Christi scripsit *adorandam*, nullam omninò faciens Symboli alicujus externi & visibilis mentionem. Idem invenire est in secundo, ubi de infidelibus & hypocritis in Ecclesiâ dicit, eos quidem in perceptione minus devotâ Eucharistiae cum aliis communicantibus *adorare corpus & Sanguinem Christi*, sed ob defectum Imitationis necessariæ non saturari, adeoque hanc adorationem eos non juvare. Sive autem id intelligatur de adoratione confessionali, quâ hypocritæ etiam in Ecclesiâ Christum se Dominum & Deum agnoscere ore tenus profitentur, idque cum in finem, ut pro veris Ecclesiæ membris habeantur, et si cor eorum externæ huic non respondeat professioni; vel de adoratione & cultu ceremoniali visibilibus etiam symbolis exhibito, quem verè fideles in ipso Eucharistiae usu decenter ad demonstrandam interiorem Reverentiam, infideles autem & hypocritæ ad occultandam animi perversitatem & nequitiam adhibere solent, nihil id pro cultu Patriæ, quem Papæi etiam Symbolo panis, & quidem extra usum, volunt adtribui, inservit, Augustino expressissimè de ipso Eucharistiae usu hic agente, & quod insuper observatu non indignum est, de infidelibus & hypocritis, seu, ut ex Regio Platæ eos vocat, *divitis terræ*, adorantibus quidem & manducantibus in Eucharistia *corpus & Sanguinem Domini*, sed non ad satietatem usque, & ad sedandam famem & sitim animæ spiritualem, Christum scilicet non imitantibus, ac solo nomine Christi se discipulos jactantibus, à quorum hypocriticâ ad orationem ad ipsum hujus externi cultus debitum argumentari, nescio, an admitti debeat in Theologiâ sinceriori, quæ plus animum, quam externa ut plurimum suspècta & fallacia respicit. In tertio Augustini testimonio instituta inter Zachæum & Centurionem comparatio itidem nihil planè ad rem facit. Agit ibi S. Pater de Quæstione, *num quotidie accipienda sit Eucharistia?* In responso ubi diversas protulit Sententias, suam Ipse sequentibus expressit verbis: *Rectius inter eos fortè se quisquam dirimit litem, qui monet, ut præcipue in Christi pace permaneant. Faciat autem unusquisque, quod secundum Fidem suam pie credit esse faciendum; neuter enim eorum exhonorat corpus & Sanguinem Domini, si saluberrimum Sacramentum honorare certatim contendant. Neque enim litigaverunt inter se, aut quisquam eorum alteri se præposuit, Zachæus & ille Centurio, cum alter eorum gaudens in domum suam suscepit Dominum, alter dicit, Non sum dignus, &c. Ambo*

Salvatorem honorificantes, diverso & contrario quasi modo; ambo Peccatis miseri, ambo Misericordiam consecuti. Valet etiam ad hanc Similitudinem, quod in primo Populo unicuique Manna secundum propriam voluntatem in ore sapiebat, sic in ore cuiusque Christiani Sacramentum illud, quomodo sumatur, estimandum; nam & ille honorando quotidie non audet sumere, & ille honorando non ullo die audet præmittere. Contentum solum non vult cibum ille, sicut Manna fastidium. Quomocumque hoc Augustini testimonium intueatur quis, nihil omnino videbit in eo aptum ad cultum Patriæ Symbolis Eucharisticis, extra usum in primis, debitum, cum Doctor Augustus non-nisi de dignâ hujus Sacramenti perceptione agat, quam dignitatem in Externo Ejus cultu & adoratione potius, quam internâ animi devotione sitam esse, nemo dixerit, qui Augustini ex Apostolica Pauli manu ductione Sententiam de debitâ ad usum hujus Sacramenti præparatione percepit ritè. In quarto Augustini testimonio idem legere est, quod in secundo, quod cum prioribus dum ad demonstrandum Patriæ cultum Symbolis Eucharisticis extra usum quoque debitum traxit Bellarminus, ostendit, se non benè Augustinum legisse, & audacter ex Eo collegisse omnino iis contraria, quæ Sanctus Pater hic & alibi satis expressè docuit. Et si responsum secundo Augustini testimonio adscriptum iis quoque verbis applicari posse dicam, quæ Alphonsus à Castro primo adjecit, quod contra possit excipi, non video, Augustino per ea etiam, quæ illustrationis ergo fuerunt addita, in hæc quoque Controversiâ de adoratione Sacramenti Eucharistiæ, Veritatis Evangelicæ constanti Teste & Confessore, Bellarmino nihil in contrarium obtinente.

DE
SACRIFICIO MISSÆ,
 LIBRI PRIMI
 CAPVT SECVNDVM,
 DE
Sacrificiû Definitione.

VT Bellarminus definitionem exstruat Missæ Sacrificio, quod defendendum suscipit, congruentem, Augustini auctoritate & offerivè utitur & defensivè. In specie autem ut obtineat, in Ecclesiâ Christianum tantum verum esse ac proprium Sacrificium, nec propriè Sacrificia esse Sacramenta vel alia quævis opera bona, quæ sunt ad colendum Deum, audacter scribit, esse hæc Sanctorum omnium Scriptorum, & inter eos præsertim Augustini Sententiam. Augustinus enim, inquit, probare volens, Epulas, quæ super Martyrum Sepulchra à quibusdam ponebantur, non esse Sacrificium, sic ait: *Ea non esse Sacrificia Martyrum, novit, qui novit unum, quod Deo offertur, Sacrificium Christianorum.* Idem quoque dicit alibi, *omnibus Veterum Sacrificiis successe unicuique & singulare Eucharistiæ Sacrificium.* Aliàs etiam Eucharistiæ Sacrificium vocat *verissimum & singulare.* Et iterùm alibi adpellat *unicum.* Et ut hæc esse constantem Augustini Sententiam demonstraret, id quoque testimonium Evangelicis & contrarium defendentibus eripere conatur, quo Doctor Sanctus generaliore Sacrificii definitionem dedisse fuit visus. Eo dum non Chemnitius tantum est usus, sed Doctor etiam aliquis, quem Bellarminus Catholicum dicit, & hominem valdè Eruditum & pium fuisse scribit, videndum est, quibus utatur Exceptionibus, ne incens Augustini ad Evangelicorum partes videatur adpropinquare, ac Veritati testimonium præbere. Definitio Sacrificii Augustiniana hæc est: *Sacrificium verum est omne opus, quod agitur, ut sanctâ Societate inheratur Deo, Relatum ad illum finem, quo beati esse possimus.* In responso, quod Doctori, quem vocat, Catholico, opposuit, hæc Bellarminus habet: *Augustinus non definit Sacrificium in genere, nec Sacrificium propriè dictum, sed solum (in specie) Sacrificium, quod præcipue internum est, & opponitur Sacrificiis legalibus & merè externis; & vocat Sacrificium verum Ratione Dignitatis & effectus, non ratione forme & essentia Sacrificii propriè dicti. Non enim vult dicere, Sacrificia interna esse Sacrificia magis propriè dicta, quam externa; cum oppositum sit verum; sed esse præstantiora & Deo gratiora, & facilius Deum placare. Similis sententia est, cum Christus dicit. Ego sum Vitis vera. Nec enim Dominus eo loco significare voluit, se magis*

lib. 8. de Civit Dei, cap. ult.
 lib. 3. de Bapt. cap. ult.
 de Spir. & lit. cap. 11.
 lib. 1. contra Cresc. cap. 25.

lib. 10. de Civ. Dei, cap. 6.

Joh. 15.